

11/10/44

БРАЖДАРИ

НАРОДЕН ТЕАТЪР „САВА ОГНЯНОВ“ — РУСЕ
НОСИТЕЛ НА ОРДЕНА „ЧЕРВЕНО ЗНАМЕ НА ТРУДА“

В Р А Ж А Л Е Ц

комедия в 4 действия от СТ. Л. КОСТОВ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

120000890723

Сезон 1961 — 1962 год.

Пета постановка

4902/9

СТ. Л. КОСТОВ

Режисьорът за пиесата и постановката

Текът последните минути до започването на спектакъла. Чудни минути — и за участници, и за зрители — с приятното възбуждение, с радостното възмущение, с неизразимото очарование на очакването прел всяка нова среща — тоя път с комедията „Вражалец“ с Ст. Л. Костов. Чудни, неповторими минути, в които мисълта на зрителя се мичи да открие какво ще стане там, зад завесата, а възражението му се опитва да надзърне зад нея.

В малкото време, което ни отделя от тържествения театрален ритуал — отварянето на завесата — нека се опитаме да нарушим правата ѝ, и я отворим условно. Не, няма да издаваме тайната за онова, което ще се случи, когато тя се раздвои и, послушно скрила дипломите си зад порталите, открие сцената. Какво точно ще стане там и как ще стане, нетърпеливият зритель вече сам ще види, ще узнае и ще разбере. Условното отваряне е само повод за разговаряне по някои въпроси, повод за споделяне на някои мисли, залегнали в тъканта на представлението.

Трябва да посочим най-наред, че срещата ни с „Вражалец“ е

среща преди всичко с определена епоха, с определен отрязък от време — началото на 30-те години. На власт е „Народния блок“ (от 21. VI. 1931). А управлението на „блока“ съвпада с разразяването на кризата в нашата страна (световната икономическа криза на капитализма, избухнала през 1929 г.). Положението на трудещите се и селските маси е извънредно тежко. Селяните продават на безценция своите произведения. Грабят ги търговци, спекуланти, чихвари. За събиране на данъците бирниците продават чергите и коглите на хората.

Това време и това положение на изнемогващите народни маси е социалният фон на комедията. На тоя фон ясно се долавя народното недоволство, съпротивата на масите избила в безбожие, богохулство, незачитане законите на властниците, лъжесвидетелство, лъжа, измама, кражби, грабежи. Тоест пропуква се и се руши отдолу установеният буржоазен морал, нравственост, правов ред, религия. Расте антагонизма на класите в резултат на острите социални противоречия, на социалното неравенство.

Разбира се, властващите са си добре, не ги е „еня“ за беднотиите. Дълъг е списъка на селската буржоазна върхушка представена във „Вражалец“ — на първо място — кметът и попа (Данко Гарванов и Стойко). А след тях, поредицата на „първите“, на „горната класа“ се допълня от общинските съветници (Продан Барата, Щербо Суека), секретар бирника (Тамбурков) и толкова още ненаименувани „първенци“. Тук трябва да включаим и полицейският пристав чието участие в хода на събитията закръгля сборния портрет на „силните на деня“.

Как е представен народа в комедията? В развоя на сюжета авторът е вмъкнал само двама безобидни старци от „низините“ (дядо Нокто и баба Кунка). Но освен тях, и с много важно предназначение, авторът въвежда и групи от селяни и селянки — представители тъкмо на широките народни маси, за чието бедствено положение вече стана дума. Много преди тяхната физическа поява, те са присъстващи и когато не са на сцената. На ред места в хода на действието се чувствава глухото им, подмолно роптание, буботенето, местенето на пластове в народните низини, все по-трезвото им проглеждане, все по-растящото им недоволство. Чрез тях именно, чрез приемехулният и халливи подмятания Костов е дал точен прицел на сатиричното и саркастично острие на своя смях.

От самосебеси се разбира, че срещата ни с епохата на „Вражалец“ трябва да стане в конкретна, зрима, веществена среда — естествена обстановка на действието. Възможно е тая обстановка да бъде решена в традиционен битово-реалистичен план. Критико-

ВРАЖАЛЕЦ

комедия в 4 действия
от Ст. Л. КОСТОВ

В ролите:

ДАНКО ГАРВАНОВ — кмет на с. Гарванци
ПЕНА — жена му
БОСИЛКА — тяхна дъщеря
ЦВЕТА — нейна приятелка
МАНЧО ВАГАРДЖИЕВ — фотограф
ПОП СТАЙКО
ХРИСТО КАМБУРОВ — гл. учител
ИЛИЯ ТАМБУРКОВ — секр. бирник
ПРОДАН БАРАТА — общ. съветник
ЩЕРЮ СУЕКА
ДЯДО НОКО
БАБА КУНКА
ПОЛИЦ. ПРИСТАВ
I СТРАЖАР
II СТРАЖАР

Гост — режисьор:
Илия Флоресков

Пом. режисьор: М. Киселова

Зав. шивашки ателиета:

мъжко — К. Пенков

Зав. дърв. ателие: П. Банов

Тапицер: Йордан Великов

Театърмайстор —
Дим. Найденов

Зав. пост. час: П. Панайотов

дамско — К. Димитров

Зав. худ. осветление:

Г. Хараламбиев

Грим и фризури:

Здравка и Ст. Станоеви

Участвуват:

— Ал. Бечев
— Св. Балбузанова
— Ел. Рикова
— Анг. Кръстева
— Ат. Лилянор
— П. Александров
— К. Мичев
— Ат. Балбузанов
— С. Ганев
— Д. Йорданов
— Минко Минков
— Кина Македонска
— В. Попилиев
— Д. Найденов
— П. Антонов

Художник:
Цанко Войнов

Суфльор: Ел. Костова

Художник — изпълнител:

Д. Гилев

Зав. худ. ателие:
М. Цанчев

Премиера 11. II. 1962 г.

реалистичната същност на комедията обаче, определената ѝ сатирична насоченост са сериозна предпоставка да се търси решаването на обстановката в друг план, в посока на ярък комедийно-сатиричен стил, верен и отговарящ по същество на авторовия. Не по-малко важни съображения са необходимостта от съвременен поглед върху драматургичния материал, а също така и режисьорския замисъл и решение. С оглед на всичко това мястото на действието (къщата на кмета, дворовете, терените, пристройката) не робуват на натурата и бига. Очистени от подробности, верни на времето, но не фотографски копия, комедийно деформирани, обобщени — те пак са и по архитектурата и по колорит и по атмосфера нашински, български. От една страна в тях се оглежда техния притежател: къщата напр. е неестествено наперена, смешно падута, готова да „гълтне“ всичко около себе си. От друга страна в тоя представителен жилищен „комплекс“ се оглежда времето — теснотията, душността, подгиснатостта на живота.

Същите предпоставки и съображения, с оглед на които бе търсен и решен декор, станаха база и за решаването на костюма и типажа. Нека поясним и тука: нас ни занимава не безстрастната фотография, етнографското копиране, натуралистичната точност. Нам е нужно разкриването на същността на характерите, на типичността им, изявена в яркото индивидуално битие на героя, в неповторимата му жизнена логика на поведение. Затова костюма напр. няма да блести със шевици, гайтани и пр., но ще бъде верен на първообраза по същество. При това, времето в което се развива действието е време на нахлуване на градската мода по селата. Тая мода оказва своето влияние и върху селския костюм. Заради тая мода „по-интелигентите“ мечтаят за редица „тоалетни“ неща (пудра, червило, лак, и др.)

Обобщено — и в декора, и в костюма, и в типажа, и в начина на актьорска интерпретация, и в останалите компоненти на спектакъла, с една дума в цялостният образ на представлението стои определено изискване. Това е изискването за пределна яркост и острота на комедийно-сатиричното преувеличение — до гротеска, за ярък и остър комедийно-сатиричен стил, (естествено, с нужната художествена мярка). Самият авторът не е пощадил никого от героите си. Няма защо да ги щадим и ние. Ще ги осмеем, заедно с нерадостното минало през очите на съвременника, през погледа на настоящето, от все сърце. Впрочем те сами ще се осмеят чрез собствените си постъпки.

Трябва да се отбележи, че смеха на Костов към различните герои е различен. Безобиден, добросърдечен е смехът към дядо Но-

ко и баба Кунка. Хаплив, остър, безпощаден е присмеха му над кмета, попа, и „компанията им“. Безпощадно е разобличението на лакомията, на измамничеството, на грабителската същност на буржоазния строй. Но тоя смях има и друга една страна. След като сме се смели от сърце на героите и трагикомическите им превъплотения, неизбежно е да ни стане и болно и тъжно. Болно и тъжно за онеправдания народ живял в онова време. Болно и тъжно, че е било възможно съществуването на такава пошла действителност — без никакъв светъл идеал за човешко и обществено добруване. И още нещо: без да щем ние ще се огледаме в себе си, ще се запита-ме имали остатъци от недъзите, преживелици от пороците, на които неустържимо се смяхме. Естествено, ние не без съжаление ще констатираме, че такива остатъци и преживелици, за съжаление, все още има. Именно на борбата ни за тяхното изкореняване служи и ще служи смехът на Ст. Костов.

Странно и жалко е, че тук-таме се подхвърлят приказки за някаква „овехтялост“ на комедията. Странно и жалко. Целият

Скица за декор

Худ.: Ц. Войнов

творчески състав, всички участници в изграждането на спектакъла, а — убедени сме — и цялата настояща и бъдеща публика, ще отхвърли с пренебрежение подобни нелепици. Не е и не може да бъде вехт оздравителния, лекуващ смях на автора, загребал с пълни шепи от народния смях. И тъкмо затова тоя смях ще бъде безсмъртен, какъвто е смехът на безсмъртния народ.

Творческият състав дълбоко вярва в обществено полезното въздействие на тоя смях. Не може да има никакви съмнения, че той ще стане любим, обичан от зрителя. Ония които го знаят, ще си го припомнят, а тия, които за пръв път ще се срещнат с него, ще се насладят и на очарованието, и на силата му, ще го запомнят завинаги.

Впрочем, минугите до отварянето на завесата и срещата ни с „Вражалец“ са вече преброени. На тая среща няма да присъства само един човек — само съзателят на „Вражалец“. Няма да присъствува, както се казва „телом“. Но „духом“ той ще бъде сред всички нас — с голямата си любов към народа, с огромното си желание всичко да се поправи, да не бъде такова каквото е било. А когато „историята“ със странната кооперация за банкноти завърши, ние ще въздъхнем с облекчение с чувството на победители над завинаги отминалия свят на Гарвановци, Стайковци и пр.

Ето съзвуча последния звънец. Зрителната зала потъва бавно в полумрак. Светлинните снопове на прожекторите обливат завесата. Проявява кларинет, светлината по завесата намалява.

Спектакълът започна. На добър час на всички — участници и зрители — я новата Ви среща с „ВРАЖАЛЕЦ“.

Илия Флоресков

Първи постановки на „ВРАЖАЛЕЦ“
(историческа справка)

За първи път пиесата „Вражалец“ е поставена в Русенския театър на 30 септември 1933 г. при откриване на сезона.

Постановка — Матю Македонски

Художник — Димитър Радойков

В главните роли участвуват:

ДАНКО ГАРВАНОВ (кмета)
ЛЕНА (жена му)
БОСИЛКА
МАИЧО ВАГАРДЖИЕВ
ПОП СТАЙКО
ИЛИЯ ТАМБУРКОВ (бирник)
ПРОДАН БАРАТА
ХРИСТО КАМБУРОВ

— Тодор Обрешков
— С. Дюлгерова
— Надя Манолова
— Петър Белогушев
— Васил Димитров
— Иван Русев
— Иван Дюлгеров
— Ф. Попов

